

TARTALOM:

Bazsanth Vince egyházi énekes-
könyve1

KASZÁS Nóra

Alag, a magyar Newmarket
1. rész2

VARGA István József

Az Alag-Dunakeszi Református
Egyház története 1921-ig
1. rész 7

KOLLÁR Albin

Hűségesen és eredményesen11

SZÁMUNK SZERZŐI:

KASZÁS Nóra – okl. építészmérnök

KOLLÁR Albin – ny. iskolaigazga-
tató, Dunakeszi díszpolgára

VARGA István József – református
presbiter

DUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

Megjelenik évente háromszor,
1000 példányban

Alapító szerkesztők:

Csoma Attila és Lőrincz Róbert

Felelős szerkesztő:

Lőrincz Róbert

Kiadja: Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár

Dunakeszi, Kossuth Lajos u. 6.

Felelős kiadó: Lőrincz Róbert

Nyomdai előkészítés:

Preysing Frigyes

Nyomda: Raszter Nyomda Kft.,

Budapest, Gyöngyösi u. 89.

ISSN 1789-9230

E-mail: szemle@mail.dkvk.hu

A lap megjelenését támogatja

Dunakeszi Város Önkormányzata

A címloldalon valamint a 2-6. oldalon
szereplő fotók a Kölcsey Ferenc Városi
Könyvtár és a Révész István Helytörté-
neti Gyűjtemény, a 7-12 oldalon talál-
ható képek a szerzők tulajdonát képezik.

A 2-6. oldalon szereplő tanulmány a
Budapesti Műszaki Egyetem Építészmér-
nöki Kar Építészettörténeti és Mű-
emléki Tanszékén 2013-ban írt TDK
dolgozat rövidített változata.

KASZÁS NÓRA
Alag, a magyar Newmarket
1. rész

Gyerekként átélt élményeink sok mindenben meghatározói későbbi érdeklődési irá-
nyunknak, az idő múlásával ez hol halványul, hol pedig erősödik. Számomra Alag az
otthon. Gyermekkorom óta itt élek és itt talákoztam a lóversenyzéssel is, ami tágabb
értelemben véve maga Alag. Személyes kötődésem a helyhez, illetve a családomtól
örökölt lovak iránti szeretet miatt vált számomra az egyik legfontosabb értéké az
alagi lóverseny világa.

Széchenyi István, európai utazás, versenylovak, „zöld színpad”, Üllői sík, Kincsem,
Kisbér, Overdose. Ezekkel a szavakkal írhatnám le legrövidebben a magyarországi ló-
versenyzés történetét. Azonban még számos más elem, „építőköcka” kellett a hazai ga-
loppversenyzés 19. századi sikertörténetéhez. Egy ilyen kevésbé ismert „építőköcka”,
az Alagi Versenyló Tréningközpont.

A komplexum építészettörténeti, sporttörténeti és kultúrtörténeti szempontból is
fontos emlék. Jelen tanulmány az építészeti előkép bemutatásán, az épített környezet
elemzésén és a komplexum közvetlen városépítészeti hatásain keresztül járja körül a
témát. A hazai versenyló-tartás európai párhuzamaként érdemes egy pillantást vetni
a telep közvetlen előképére, a mintául szolgáló angliai Newmarket tréningtelepére és
magára a városra is, ahol 100 évvel korábban a hazaihoz hasonló építészeti program
valósult meg. Bár az alagi telep mára sokat veszített eredeti területéből és fényéből,
a fennmaradt épületállomány, a beépítés, a lótartás funkcióinak telepítési struktúrá-
ja mindenképpen figyelemre és alaposabb tanulmányozásra méltó. Városépítészeti
szempontból pedig mindezek mellett meg kell említenünk a tréningtelep városi szö-
vetre, a mai városképre gyakorolt közvetlen hatásait is, úgymint a lóverseny világával
együtt Alagra beköltöző angol mintájú polgári világ építészeti lenyomatait (közösségi
érdekeket szolgáló beruházások, szakrális építkezések, villanegyed, infrastrukturális
fejlesztések). Mindenekelőtt azonban a speciális funkció és ezen, kevesek által ismert,
viszonylag zárt világ megismertetése miatt fontosnak tartom bemutatni az alagi tré-
ningközpont rövid történetét és jelenét.

A kezdetek

A lóversenyzés, mint sport meghonoso-
dása után igen hamar felmerült az igény
egy, a külföldi példákhoz hasonló, új
tréningközpont és versenypálya megépí-
tésére, mely megfelelő feltételeket bizto-
sítana az utánpótlás neveléshez és ezzel
életben tartaná a lóversenyt magát. A ma-
gánkézben lévő tatai és a Lovaregylet ál-
tal fenntartott káposztásmegyéri tréning-
telepek hanyatlásakor Alag-puszta felé
fordult a magyar lóversenyzést irányítók
figyelme, mely Dunakeszi határában, a
fővárostól nem messze elhelyezkedő, la-
katlan, többnyire vadászmezőként hasz-
nosított terület volt. Kedvező fekvése és
vasúti megközelíthetősége mellett továb-
bi előnyének számított homokos talaja,
mely a lehető legjobb feltételeket tudta
biztosítani a versenylovak számára. A Lovaregylet 1889-ben 300.000 forintért vásárol-
ta meg a mai Rákospalota, Fót és Dunakeszi által határolt 1200 öl nagyságú területet
Holitscher Fülöp földbirtokostól. Az építkezések 1890-ben kezdődtek, s 1891-ben ren-
dezték az első megmérettetést.

Fejlődés és a háború előtti évek

A tréningtelep létrejöttének, illetve a versenyek vonzerejének hatására lassan megtelt
az új lovas létesítmény, valamint kezdett benépesedni a korábban lakatlan alagi pus-
ta is. Természetesen a népesség illetve a látogatók számának növekedése befolyással
volt az infrastruktúra, valamint az épületállomány (nem csak közvetlenül a lóver-



Alagpuszta az 1890-es évek végén

senyhez kapcsolódó) kiépülésére is. 1910-re Alag már 1624 lelket számlált. Ez a nagymértékű fejlődés legfőképpen a Lovaregylet áldásos munkájának volt köszönhető, amelynek támogatásával sorra épültek a lóverseny „üzemet” kiszolgáló, illetve a növekvő Alag településrészt fejlesztő intézmények (vasútállomás, csendőrség, cselédlakások, villanegyed, iskola, községháza). 1910-ben Alag különvált Dunakeszitől. Amíg Alag hihetetlen mértékben fejlődött, a tréningtelep végleg megtelt, elérte maximális kereteit. A Pest Megyei Levéltár adatai szerint 1912 márciusában 47 mén, 123 csikó, 82 kanca, 130 kanca csikó, 67 herélt, és 9 herélt csikó volt Alagon. Összességében elmondható, hogy a mai Alag városrész létrejöttét a lóverseny intézményének köszönheti, a tréningtelep pedig meg sem közelíthette volna az elért színvonalat a községben kialakult kulturális, társadalmi és szakmai közeg nélkül.



Az alagi Planner-istálló az 1900-as évek elején

Az első világháború

A világháború súlyos károkat okozott mind a község mind a lóversenypálya életében. Alagról és Dunakesziről mintegy 549 főt soroztak be néhány hét alatt. A változások egyaránt érintettek lovászt, segédmunkást, trénerket, istállótulajdonosokat, iparosokat. A lóversenyek egy évig szüneteltek, az 1915-ben újrakezdődő versenyek azonban sem minőségben, sem mennyiségben nem közelítették meg a korábbiakat. Sajnos konklúzióként levonható, az első világháború azon felül, hogy megtizedelte a lakosságot, elvette Alagtól azt a lehetőséget, hogy a lóversenysport tekintetében európai szerepet játsszon.



Az alagi nagytribün közönsége az 1900-as évek elején

A háború utáni évek

A háború utáni éveket a község és a telep második aranykorának nevezhetjük. A megpróbáltatások után a tréningtelep

hamarabb talpra állt, mint Alag maga. A Tanácsköztársaság bukása után ismét szakértő kezekbe került a község illetve a pálya sorsa, mivel a helyi választásokat korábbi idomárok, iparosok, értelmiségek nyerték. A háború alatt a városligeti pálya teljesen tönkrement, így a hangsúly Alagra helyeződött át. Az 1919 szeptemberében újrainduló versenyek üdítően hatottak a Pestről és vidékről is özönlő közönségre. „Villamossal Rákospalotáig, onnan gyalog a vasúti sínek mellett Alagig. Ezt a módszert már tapasztalt alagi kirándulók ajánlották, akiket a múlt vasárnap félholtra nyomott a tolongó tömeg a nyugati pályaudvaron. A gyalogsétával vegyített utazás tényleg nem túlságosan kellemetlen, háromnegyed óra villamoson, másfél óra gyalog.” 1924-ben megépült az új pesti pálya, így Alag veszített központi szerepéből, de ezen a helyszínen folytatódott tovább a tréning és az úrlovas versenyzés, valamint számos alkalommal segítette ki a pesti pályát is annak érdekében, hogy a lóversenyek sorozata ne szakadjon meg. (Legutóbb a Kincsem Park átépítésekor).

A második világháború

Ha lehet mondani a második világháború még az elsónél is több kárt és szenvedést okozott Alagnak. 1944-ben a front közeledtével a lehető legtöbb telivért Nyugatra szállították, de a lóállomány többsége vagy az utazás vagy a harcok során elpusztult, vagy rekvirálták a szovjetek. A Vörös Hadsereg a lóversenypálya területét leszállópályaként hasznosította, ami egyet jelentett az addig gondosan kialakított komplexum semmissé tételével. A politikai változások miatt a legtöbb szakembernek el kellett hagynia Alagot. 1945-ben sor került a magántulajdonok államosítására is, amelynek a lovaregyleti földek is áldozatául estek. 1950-ben lakosainak tiltakozása ellenére Alagot ismét Dunakeszibe olvasztották.

Alag jelene

Az alagi intézmény több mint egy évszázada Magyarország egyetlen „versenyló tréningtelep” funkciót betöltő épület-együttese. A második világháború után területe jelentősen csökkent, ma körülbelül 120 ha.



Az alagi versenypálya bejárata napjainkban

Jelenleg mintegy 100 fő dolgozik ebben a speciális környezetben, a hazai versenylóállomány közel kilencven százaléka végzi napi munkáját a kerítéseken belül. A jelenlegi légkör korántsem tükrözi az egykor pezsgő életű tréningpálya hangulatát, de a kapun belépve ma is egészen különös világ tárul elénk. A betonburkolat megszűnik, helyette mindenhol letaposott vagy boronált homokos sétányok há-

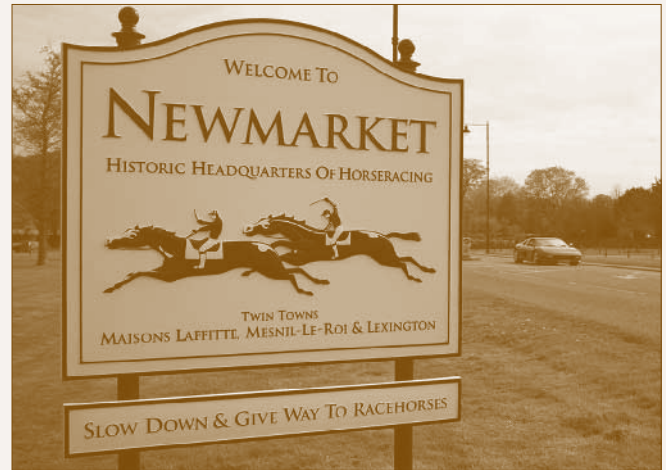
lózzák be a területet, hatalmas platán és hársfák borítják árnyékba az allékat, sorra tűnnek fel a megkopott téglaburkolatos, földszintes istállók, faormozatos takarmánytárolók, lovaszlakások, valamint a kissé fényüket vesztett kúriák. A délelőtti órákban bármerre tekintünk, munkába siető vagy éppen hazafelé tartó lovascsoportokat láthatunk. A telep állami tulajdonban van. Jelenleg több mint 300 ló áll a terület mintegy 20 istállóépületében. Ezen kívül igen nagy számban találhatóak itt gazdasági épületek, korábban lakóépületként használt kúriaépületek és jelenleg is használatban levő lakóépületek. Az építmények többségének műszaki állapota elhanyagolt. A második világháború után csupán a használhatóság fenntartásához szükséges felújítások történtek. A funkcióból adódóan intenzív igénybevételeknek kitett épületek homlokzatai elhanyagoltak, sok helyen a vakolat is károsodott, helyenként nedvesedés jelei mutatkoznak. Az épületek többségében az eredeti szerkezetek (tetőszerkezet, nyílászáró, stb.) szerencsére megmaradtak. Jellemzően a kúriaépületeken a világháború után több, tömegformára is hatással levő átalakítás történt (toldalékok, előtetők), ezek azonban nagyrészt reverzibilis jellegűek, egy esetleges felújítás során eredeti állapotuk helyreállítható. Az 1890-1924 között épült Alagi Versenyló Tréningtelep építészeti és történeti értékeinek megőrzése céljából a telep fontosabb épületeit (ingatlanait) műemléki védetség alá helyezték, kapcsolódó területeit műemléki környezeté nyilvánították.



Az alagi tréningtelep napjainkban

NEWMARKET ELŐKÉP

Magyarországon kifejezetten a „lópróbákra” alkalmas angol telivérek tenyésztését Széchenyi István kezdte szorgalmazni a 19. sz. elején. Először 1815-ben járt Angliában, ahol lovas kapcsolatai révén megismerkedett Newmarket városában akkor már virágzó lóversenykultúrával. Hazatérése után azonnal az ügy mellé állt, és fáradozásait siker koronázta. A 19. század végére a sport annyira népszerű lett, hogy felmerült az igény egy központilag működtetett korszerű és minden igényt kielégítő idomítótelep megépítésére. Ekkorra a magán tréninghelyek kezdtek megtelni, ugyanakkor a lóállomány egyre gyarapodott. Ahogyan azt már korábban említettem, az „állandós készítő intézet” megfelelő helyét Alagon találta meg a Lovaregylet. A létesítmény az Angliából betelepülő idomárok, lovasok és lovászok tudásanyagára, valamint Newmarket városának hagyományaira, a newmarketi teleptípusok mintájára támaszkodva kezdett kiépülni.



Newmarketi várostábla.

Az alsó szöveg: Lassíts és adj utat a versenylovaknak

Newmarket már a középkorban is létező vásárváros volt a forgalmas Londont és Norwich-et összekötő Icknield út (ma: High Street) mentén. A város mindaddig viszonylag jelentéktelennek számított, amíg a 17. században a vadászat és lovak iránt rajongó I. Stuart Jakab fel nem fedezte a környék lejtőiben rejlő lehetőséget és mondhatni második székhelyévé nem tette. A királyi udvar időszakos idetelepülésével és ezzel egyidőben a „lópróbák” szorgalmazásával a településen gombamód szaporodni kezdtek az előkelő arisztokrácia által finanszírozott versenyistállók. A város ezzel elindult a máig elsődleges profilját meghatározó versenyló-tréningközpont kialakulásának útján.



A High Street 1895-ben

Az alábbiakban a newmarketi telepek három meghatározó építési periódusát és azokhoz tartozó legfontosabb jellemzőket mutatom be, mely teleptípusok Alag esetében is mintául szolgáltak.

Kezdetben, a 18. században, a versenyistállók a városban elszórva létesültek. A versenylovak trenírozásához szükséges épületek udvar köré szerveződtek, zárt egységet alkotva. Ma kevés ilyen istállóval találkozhatunk, mivel a település fejlődésével együtt járó modernizációs folyamatok miatt lebontották azokat. A második nagy építési periódus a 19. századra tehető. Ebben az időszakban az épületek viszonylag egy tömbben a város északi határában létesültek, de beépítésük nem utal tudatos telepítésre. Jellemzően egy telep csupán egy tulajdonos lovainak trenírozására szolgált, így az istállók mellett a tulajdonosi lakóház is megjelenik a telken. A 20. század közepén, végén létesített versenyistállók

meghatározott rendben sorakoznak Newmarket dél-nyugati határánál. Sokkal kisebb telkeken épültek, mint elődeik, és beépítési sémájuk sem követi a hagyományokat.

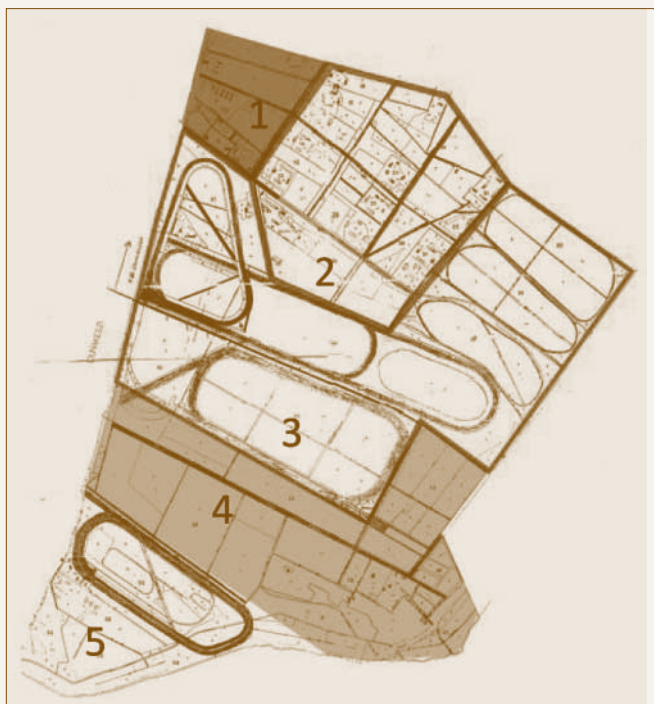


Newmarketi istállók napjainkban

ALAG, A MAGYAR NEWMARKET

A telepítés

Az Alagi Versenyló Tréning Centrum kiépítése 1890-ben kezdődött és pár év alatt a pusztá zöldszigetté, igazi kultúrtájává formálódott. A homok megkötésére fenyveseket telepítettek, a gyesítéshez vetőmagot Angliából hozattak. A Duna-parton saját vízműtelep létesült, amely egyenesen a pályákhoz vezette a vizet, és kizárólag azok öntözését és az istállók vízellátását biztosította. A lakosság számára vízvezeték csak külön kérésre kötöttek be. A Fót felé eső területen a telepet kiszolgáló majorság épült ki, így a létesítmény önállóan tudott működni a második világháborúig. A Dunakeszi községhez közel eső területeket csak pár évvel később kezdték beépíteni lakófunkciójú szociális létesítményekkel. A két



Az alagi pusztá sematikus felosztása:

1. Községi beruházások
2. Tréningtelep
3. Tréningpályák
4. Alagi major és földek
5. Réti Pálya

(Forrás: saját szerkesztés, alaptérkép – Hesp József magángyűjteménye)

említett terület között helyezkedett el a tulajdonképpeni tréningtelep és a hozzá tartozó pályarendszer. Itt sorakoztak a versenyistállók és a trénerlakások. Az épületeket angol mintára a Lovaregylet építtette, az ideköltöző idomárok bérelték azokat és az egylet által fenntartott terület használatáért pályabérleti díjat fizettek.

Az alábbiakban először a telep szerkezetét vizsgálom, illetve a kutatásaim során feltárt építési periódusokat ismeretlem, majd egy tipikus versenyistálló elemzésén keresztül mutatom be a jellemző gazdasági egységek angol mintájú beépítését és építészeti kialakítását.

A Tréningközpont szerkezete

A Lovaregylet a megvásárolt területet funkciók szerint parcellázta. A középső területen helyezkedett el a szűkebb értelemben vett lovas létesítmény. A telep szerkezetét vizsgálva két szempontot mindenképpen meg kell említeni. Az egyik, hogy a versenypálya teljesen lakatlan területen, mondhatni a semmiből épült fel. A pusztán csupán egyetlen épület létezett az 1880-as években, a Palatin-majorhoz (későbbi térképeken Nándor major) tartozó tehénistálló (jelenleg versenyistállóként üzemel). Így nem volt jelentős épített környezet, amely a szerkezetet befolyásolhatta volna. A másik szempont, hogy az alagi létesítmény létrejötte tudatos mérnöki telepítés következménye, ezért a domborzati viszonyok, a meglévő dűlőutak, a megközelítési szempontok, a talajminőség fontos szerepet játszottak a kialakításban. A fent említett indokok miatt pusztán településszerkezeti szempontból a telep elrendezésének kialakításában Newmarket nem tekinthető mintadó példának. A tervezett beépítés eredményeként szigorú ÉK-DNy és ÉNy-DK irányú raszter szerint osztották fel a területet. A legmélyebben fekvő részen alakították ki a létesítmény közvetlen kiszolgálását biztosító „kis” majort (kocsiszínek, kocsilovak istálló, műhelyek, nős gazdasági cselédek háza - ma: Petőfi telep). A vasúti megállóhoz közel került elhelyezésre a versenypálya és a közönségforgalmi terek. A magasabban fekvő területeken kaptak helyet egymástól megfelelő távolságokra és zöld védősávokkal tagolva a versenyistállók. Három ilyen „istálló-hely” sor létesült, mind-egyik öt gazdasági egység (istálló, trénerlakás, lovászlakás) befogadására volt alkalmas. Azonban az első világháborúig tartó építkezések során csupán nyolc épületegyüttes valósult meg. Newmarket 19. század elején létesült épületegyütteseihez hasonló módon a kerítéseken belüli építkezések mellett a gazdagabb, saját idomárral dolgozó tulajdonosok lovaregyleti területen, de a tréningpálya kerítésein kívül is



Az egyik istálló (valószínűleg Hesp Róbert istállójának) személyzete

építkeztek (1890 - Geist-telep, 1893 - Price-Huxtable-Vivian telep, 1903 - báró Springer-féle telep).

Amikor az 1910-es években az egyesület által fenntartott területek kezdtek megtelni, Dunakeszi vasúttól keletre eső területén is elszórtan megjelentek a versenyistállók. Ilyen telep volt a vasút túloldalán a század elején működő Rothschild-Reeves istálló, vagy a Varsó utcában található épületegyüttes, melynek tulajdonosa ismeretlen. Feltehetőleg további hasonló lovas létesítmények is működtek a településen, azonban ezek nyomai mára eltűntek. Létezésükre a régi fotókon látható, községen belüli boronált lovas-utakból következtethetünk, amelyek a házak között a pályákhoz való eljutást szolgálták (pl. a mai kerékpárút a telepített fenyvesek mentén). A telep házai nem egyszerre épültek, az igények növekedésével együtt bővült a terület épületállománya.

Alag telepei

Az alagi tréningtelepen található gazdasági egységek beépítésüket tekintve teljes mértékben megegyeznek a Newmarketben a 18. század közepén épült példákkal. Egy gazdasági egység, ahogyan azt már említettem, a trénerlakás - lovászlakás - istálló elemekből épül fel. Ezek az egységek sorakoznak a mesterségesen szerkesztett raszter rendszerű lovas úthálózat mentén. A kúriák, istállók és lovászlakások építészeti formálása telepről telepre változik. A telepeket a trénernek után nevezték el, egy udvarban a második világháborúig több idomár is megfordult, ezért egy épületegyüttes több nevet is viselt az évtizedek alatt.



Az alagit tréningtelep egyik egysége

A Pejácsevich telep

A mintául szolgáló Newmarketi telepek minden építészeti jegyét (beépítés, működés logikája, anyaghasználat, alaprajzi felépítés, felületképzés, szerkezeti megoldások, nyílászárók, stb.) magán viseli a IV. sz. telep, az úgynevezett Pejácsevich telep (az udvart a 20. század elején a neves idomár, Pejácsevich Albert bérelte). Az épületegyüttes zárt udvart fog közre, tájolása szerint az északi és keleti oldalon találhatóak az istállók, a nyugati oldalon áll a földszintes kúria épület és a déli oldalon helyezkednek el a lovászlakások. A telep épületei anyaghasználat szempontjából a 19. századi angol mintákra hasonlítanak (nyers- vagy vakolt téglafalazat, fa nyílászárók, nyeregetető cserépfedéssel, fa fedélszék).

Az istállók nyeregetetős, vakolatlan téglafalazatú épületek. A klimatikus viszonyok miatt Alagon nem jellemző a kültérre nyíló istálló, kizárólag hosszanti középfolyosós,

hosszanti oldalfolyosós (majorban található istállók egy része) vagy haránt irányban szerkesztett középfolyosós rendszereket találunk. A vizsgált telep esetében az északi épületben öt merőlegesen szerkesztett típus található, míg a keleti tömbben a középfolyosós rendszer figyelhető meg. A szabadba nyíló istállóajtók felülvilágítóval ellátott, kétszárnyú kialakításúak, anyagukat tekintve faszerkezetűek. Az ablakok szegmensíves záródásúak, fémszerkezetűek. A padlót élére állított téglával burkolták. A keleti istálló belső kialakítása különleges. A boxok határolófalai egykor aranyozott csúcsdíszerű öntöttvas oszlopok közé épültek.

A kúriaépület a lóversenypálya legigényesebben kialakított idomárlakása. Földszintes épület, tömegformája eredetileg szimmetrikus kialakítású volt, később déli sarkán rizaliktént előrelépő helyiséggel bővítették. Udvari homlokzata középrizalittal tagolt, a kiugró épületrész félköríves nyílásokkal megvilágított fedett veranda. Ez az átmeneti tér eredetileg díszes vonalvezetésű oromfalas kialakítású volt, ma kontyolt tető fedí. A téglapépület vakolt felületképzésű, ablakait egyszerű díszítmény keretezi. 2006-os felmérés alapján hat lakás található benne.



A Pejácsevich telep kúriaépülete

A lovászlakás alaprajzi elrendezés szempontjából téglalap alakú, vakolt felületképzésű, tornácós épület. Nyeregetetővel fedett, egyik oldalán csonkakontyos kialakítással. Fedélszéke hagyományos kétállásos fa szerkezetű. Ablakait népies hangulatú motívumokkal díszített deszkakeret veszi körbe. Homlokzatait vakolatból képzett sarokarmírozás tagolja.

Gazdasági egységek a telepen kívül

A tréningtelep az 1900-as évek elejére megtelt és a későbbiekben érkezők már csak a lovaregyleti földeken túli területeken tudtak maguknak versenyistállót építeni, ha lovaikat az alagi gyepen szeretnék volna edzeni. Sajnos a községben létesített telepek – Dunakeszi 20. századi gyors ütemű városiasodása miatt – mára elpusztultak. A fellelhető maradványokból arra lehet következtetni, hogy beépítésüket tekintve ezek az épületegyüttesek a Newmarketben épült 19. századi példákhoz hasonlítottak. A tulajdonos házának megjelenése a telken azonban a kevés fennmaradt forrás miatt nem egyértelműen bizonyítható. Ilyen telepek maradványaival a Varsó utcában (ismeretlen tréner és tulajdonos) és a vasút túloldalán, a volt Konzervgyár kerítéseiben belül találkozhatunk (tréner: Reeves, tulajdonos: Rothschild). Anyaghasználatukat tekintve (nyers téglafalazat, fa nyílászárók, helyenként vakolt felületképzés) megegyeznek a szigetországi mintákkal. (folytatjuk)